Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 19 МАЙ, 1988 ШУ. ★ № 60 (7563). ★ Мах 3 кеп.

ОРБИТЕ ВІАШАГІХОТТАР

ТАСС хоам

1988 шера 15 мае московски ханах 06 сахьати 13 минути яьлча «Прогресс-36» яха мухь кхуьхьа кема «Мир» яхача лехкаш йолча комплексаца вІашагІхеттар.

Цар вІаши лехар, гарга кхачар, вІашагІтоссадалар, вІашагІхоттар бортовой автоматика новкъосталца хилар. Цу процессашта тІахьожам лоаттабир полетага хьожаш йолча Центро лаьттарча командо - измерительни комплексаца, хІаьта иштта космонавташца Титовцеи Манаровцеи цхьана гІулакхаш а деш.

«Прогресс-36» яха кема дІахеттад комплексах «Квант» мадула оагІонгахьара. Орбита тІа даьккхад станце вІашагІтехача двигательни установкана эша доагор, продукташ, оборудовани, аппаратура, хІаьта иштта почта а.

Экипажа телеметрически информаце даннеегІеи докладагІеи, «Мир» яхача лехкаш йолча комплекса бортови системаш лерттІа болх беш я.

Титов Владимири Манаров Мувсаи могаш-маьрша ба.

Кхашка гІулакх ду

Екхан эттача хІара денах бизза пайда эца а гІерташ, чунйнна біаьстан - кхашкара балхаш деш боахк укх деношка Цхьоалагіча мая цІерагіча колхоза кхаш леладераш. Хьалххе денз кийчон мугІаре дІаоттаяь лаьтта техника кхашка дІаара а яькхха тайп - тайпара юртбоахама культураш дІаювш латт цар. Цунца цхьана бокха теркам тІабахнйтаб гурахьа дийна ялат ма могга дикагІа хьалтІадалийтара.

БІарг дІа ма кхоачча ухкача кхашка гІолла лел опрыскивателаш тІехьатесса «Белорусаш». ДІаяхача гурахьа дийна кІа оасарах мукъадаккхара гербицидашца обработка еш ба боахама дикагІбола механизатораш Ахмадов Саламу, Соломатин Михаил. ВІаши ул-уллув а болхаш, тай техача санна нийсса дІайолх цар агрегаташ, молхаш дІа ца кхоачаш лаьттан цхьа чІегилг а ца юташ.

— Цу шин тракториста балхага саг хьажа везаш вац, хІана аьлча шоаш хьа мел дер боккхача бехтокхамца а сиха а ду цар. Цудухьа нормал цкъан ахаззен дукхагІа да цар гербицидаш тохаш дола кхаш. Укх богарни лаьтташкара хетаргахьа 18 центнер кІа чуэцаргда оаха укх шера хІара гектара тІара, — яхаш дувц колхоза парткома секретара Тимошенко Виктор Иосифовича.

СУРТАШ ТІА: 1) колхоза хьалхалатта механизатораш С. Ахмадови (аьрдехьарвар), М. Соломатини; 2) гербицидаш тохаш латт гурахьа дийнача ялата.

Р. АУШЕВА сурташ.

ЛаьрхІар кхоачашду

Укх тІехьарча шерашка «Аргунводпромстрой» производственни объединененa чуйоагІача цехашта, заводашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттарех цаІ я Карабулакски нерудни гІишлон материалий завода коллектив. Доккхий декхараш тІанйцад цо пятилетка кхоалагІча шера. Чакхбаьннаб укх шера хьалхара бнъ бутт. Долче, миштa кхоачашду цо ше тІанйца социалистически декхараш? Ер шу доладелча денз цо баьча балха итогех гуш да из ший деша да йолга. Нерудни гІишлон материалаш арахецара заданни ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш толамца кхоачашдаьд цо. Продукци маьхалъяккхара бнъ бетта план 104 процент кхоачаш а яь, йоагІачул дукхагІа ехкай завода болхлоша 30 эзар сома маьха тайп - тайпара продукци, заданел совгІа цар арахийцай 46 эзар сом мах бола товарни продукци.

Арахецача продукцега дІабода мах лохбара йолча бнъ бетта заданех а толамца лоархІаяьй предприяте коллектив. ПоагІачул дукхагІа продукци маьхалъяккхарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах по укх шера 40 эзар сом пайда баьб. Из хул планагІа лаьрхІачул дийнъ эзар сом дукхагІа.

Заводерча цехий, производственни участкаш коллективех цхьаккха а яц паччахьалкхен планахн а тІанйцача декхарехи лоархІа ца еш. Царна юкъе къаьстта дика болх беш я. Албогачиев Мувса керте латтача лоамашкара кхера боаккхача цехеи Эсмурзиев Іалихана кулгалдеча дробильно - сортировочни цехеи коллективаш.

Деша дай бац

Соахка денз госприемкагІа, укх шера цхьоалагІча январе денз самофинансированеи йиззача хозрасчетеи кердача системагІа къахьегача Назрановски ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроннструмент» завода машинашъераша доккхий декхараш тІанйцад шийтталагІча пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяраи XIX Ерригсоюзни партийни конференци хьеллача денна сийленца накъабахараи. Миштa кхоачашду цар шоаш тІанйца декхараш? ДІабахача бнъ бетта цар баьча балха итогашка хьежача хоадамболлаш ала йиш я уж шоай деша дай хиннабац, аьнна. ТІанйцача декхарех меттел паччахьалкхен планах а лоархІаяц завода коллектив. Ший потребителашта поставкаш яра договорни декхараш 99,8 процент мара кхоачаш а ца деш, царга дІа ца кхоачаш йисай 20 эзар сома маьха продукци.

Товарни продукци арахецара даькъе дІабахача бнъ бетта машинашъерашта тІадиса декхар да 519 эзар сома маьха. Цу даькъе цар ара ца хецаш йисай 26723 электросверлильни машина, 635 гІишлон - отделочни машина, кхыйола продукци.

Къахьегама овсарле лаккхъяра бнъ бетта план 99,4 процент мара кхоачашъяьяц предприяте коллективо. Цу юкъа паччахьалкхенна 1 миллион 268 эзарг сом пайда бе безача, баьр 547 эзар сом мара бац. Арахецача продукцега дІабода мах лохбара заданех а лоархІаяц из.

Къаьстта во болх а беш, товарни продукци арахецара паччахьалкхен план кхоачаш па еши дукха декхар тІадусаши хьайоагІа Костоева Марем, Хутиев Мувса, Цуров Батарбик керте латтача кхаь цеха коллективаш.

XIX Ерригсоюзни партконференце делегаташ

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

Бехкокхаме никъ ба Назранерча трикотажни фабрикерча йоІо — Дерсигова Дибас кастта Москве хьоргбар. Ден а бус а цун уйла еш я из укх деношка. Тамаш а яц: сенца озаргба, сенца бустаргба цо шийха бенна наьха тешам? Атта мичад сел лаккача форуме — XIX Ерригсоюзни партийни конференце бахийта хоржача делегатий спискашта юкъеваха. Диба яхай. Ше мо перестройка тешшаме хьинаре хьаллоацаш болча итташ, біаьш, эзараш хулача наха юкъера хержа а. хержа йохийт из цига наьсархоша, берригача республика къахьегамхоша, коммунисташа. Цар сий да цо цига хьор, цар бехкокхам ба. Цудухьа я Диба сел уйлаие яха.

Хіаьта а из йовзараш сатийна ба. Хіана аьлча, хов царна укхаза шо яхача-лелача, болх беча моттиге санна из декхар а цо дизза кхоачашдергдолга.

Пхи эзар делегата юкъе трибуна тІа яла ший вІаштІехь ца доале а шийна дагардар дІаала, дІахайта, ладувгІа, цигара цІеча наха дІадувца хьаькъал хьэца ховрг-дарех я Диба.

Цу конференце делегаталла кандидат харжара хетаяьча фабрика партбюро шерьяьча заседане вар со. Дукха нах гулбелар цига — парте бараш а боацараш а. Зийра аз: Дибай ціи яькхача цу минташка юхьанца хинна шекон бос дІа а баьнна сийрдаяьлча санна хеталора зале гулбеннарий юхьмараш. ВІелла саго дош аьнна децаре а, кулгаш айдаь децаре а из белгало а тоъаргьяр Дибай гІулакха-м, аьнна хийтар. Саго гадаккха дезаш бац цун къонача вахара никъ: тІаьрьюкъе уллаш санна гуш-бовзаш ба из цо болх беча а из яхача-лелача а. Хіаьта а, шийла хьалхагІа кхычо алар кхераш санна кулгаш урагІьухийтар наха, партбюро секретара Плиева Лизас: аладувца Дибайх шоашта хетар, аьлча.

— Кхы дикагІа кандидатура мичахьара лохаргья сона-м хац, — аьлар комсомола XX съезда делегат хиннача къонача швеямотористкас Тутаева Эсета. — Йиззa коммунист, хІаьта дерригача ший дегаца, сийленца, къахьегамца перестройкана кІоаргга мутІахьа болча нахах а я Диба. Аз а бу цун никъ дег тІара къоабал.

— Аз айса эггара хьалха доккхал ду цу исторически лоархІам болча форуме вохийта саг вай коллективера хоржаш, — аьлар коммуниста, слесарь-сварщика Котиев Ахьмада. — Хіаьта Дибайна духьала ала са а дац хІама. Диба — сий, эхьэдел долаш йоІ я. Перестройкана эшшача тайпара йизза къахьегамхо, организатор а я.

Массане а цхьатарра урагІдахийта кулгаш а ца тоъаш, тІоараш техар ерригача эало, Дерсигова Іаддалгире Диба XIX партконференце делегат харжа аьнна КПСС обкома пленумага дехар деш бола соцам Іобийшача.

— Малагіа низ, малагіа никъ ба сея наьха сий тІехьа долаш Диба ший ираза хьасте югаг? Мичахьара болалу из? Сона дика дагадоагІа (каст-каста хулар со из деша яьгІача школе) урокаш йисте яьлча чу а ца йодаш шоай школьни зІамигача швейни мастерске из чуидда. Кулгаца кхестаева тишача машинкаца теникий кочалгаш, хачелгаш тегаш ягІаш хулар доккхий Іаьржа біаргаш дола зІамига йиІиг — Дибаг. Гонахьа дадаш тайп-тайпара бесаш дола дукха кІада зигаш хулар цІагІара дена а школьни завхозо трикотажни фабрикера дена а. Цу хана Дибайна хецар уж цо мичахьара кхуьхь.

Сона хеташ, цу хана дижар цун кер чу ший хургйолча профессе «йоазув», цу хана езаялар цунна швейни машинкас лекха «йиш». Из иштта хиннадеце, сенна яхар из, аттестат хьаденнад а алалехьа трикотажни фабрике? Из иштта деце, ерригача фабрике дІа хІана хезар цун цІи, вязальщица говзал бокъонца Іомаяь а ялалехьа? Кхера тІа даь йоазув хинна Іац бера хана Іомадаьр. Цун вахара никъ сийрда боаха лампа а хул цох. Дибайна а тел цо из сердал, лагІа тІара — лагІа тІа а йоахаш.

Вязальщикалла болх беш цхьа-ши шу даьлча, швея-мотористка профессии Іомае лайра цунна, школьни тишача машинка тІа ше тийга теникий барзкъелгаш, беьха ло дага а беха. Из дІахайнача конвейерий бригадираша ше-шийгахьа дІа-хьа увзайора Диба. Юххера Джандарова Сельжан котъяьлар. «Сога йита, айса Іомаергья аз» — аьлар дукхача хана дена къонабарий наставница йолаш хьайоагІача коммуниста.

ХІанз 16-гІа шу да Дибас цу профессех болх бу. Ший тайпара нийса мугІ бодаш, хоза, дика хул цун кулгаша хьадаь барзкъа. Лахха я цун къахьегама овсарле а.

Хьажар со парте XIX Ерригсоюзни конференце сийна ше тІанйца социалистически декхараш кхоачаш мишта ду (цу хана набарах а дагадацар цунна, ше цун делегат хургья аьнна). Гад ца вахача Іелургвоацаш я Дибай къахьегама лицевой счет. Укх тайпара я цо ший нормаш, планаш кхоачашъяра хьахьоккача процентий цифраш: январь — 147,3; февраль — 121,6; март — 131,1; апрель — 119.

Цар хьахьокх конференци болх бе йолалу денош хьатІаккхоачача хана укх пятилетка кхаь шерара ший план кхоачашъергья аьнна цо денна дош каьхата тІа дусаргдоацалга. Цу хьхе а цхьаь яц Диба. Цун болам хьал а лаьца цо санна урхе яккха вахте латт кхы а 56 йоІ. Царна юкъе я цо болх бе Іомаяь вай лаккехьа йийца Тутаева Эсет а йолаш 10 швея-мотористка. Шоай новкъоста тІехьа бисац уж а.

Дукха ба фабрике мелла хала деле а Дибас аьннар, цо дІадоладаьр хьаллоацеш бола тешаме новкъостий. Тамаш а яц. Цо а дІалу царна деррига ший творчески хьаькъал, ший кулг-говзал, из а йоал царна эшача хана оарцагІа. Массаза хийцай цо уж бахьан долаш шийна езаенна, ше дІаІаьма балха моттигаш. Эггара тІехьа ййсача участке йода из юкъ-юкъе. ХІанз шоана из ґургья хІаьтта болх бе Іомалуш боагІача училищера баьхкача къонача мехкарий бригаде.

— Уж а Іомабергба аз, сай болх а бергба, — аьлар сога Дибас, со цецвьанналга хайча.

Иштта совлен хало хьатІаийешше а ханал ши шу хьалха чакхъяькхар цо дІаяха 11-гІа пятилетка а.

Дукха кхаьхьег Дибас общественни вахаре а. КПСС обкома, райкома бюро член хиларал совгІа хьинаре дакъалоац цо фабрика парторганизаце вахаре а. Ший политически знаней хьаст а лакъийтац Дибас. Марксизма-ленинизма университете дешаш я из.

Дукхача къамех нах болаш интернациональни коллектив я из болх беш яр. Цхьан цІен дезал мо барттайна, шоайла Іимерза болаш къахьегаш а ба. Дибас а кІезига къахьегац из доттагІал чІоагІдара.

Из-м цун наьхха тІа йоаллача Къамий Доттагіален ордена а хьахьокх.

М. ЗАНГИЕВ.

Доакъар шортта Іалашдара

ДІадаха шу чІоагІа беркате хилар тхона. Доакъар кийчдара йола планаш тІехкхоачашйир оаха. ГІулакх иштта хилар бахьан долаш, тха хьайбаш леладерий йиш хилар доахан лерттІа Іангара даха, шура яккхара боарам лох ца балийта. Соахка даькхача доакъарах кІезига-дукха сов а даьннад. Хіаьта из мел лоархІам болаш да дувца мича деза.

Укх шера тхона хьалхашка латта декхараш соахкарчарел чоалханегІа да. 6800 тонн силос кІоаг чу йолла, 1700 тонн йол, 2000 тонн ча кийчде дезаш да тхо. Из кхоачашдара аьла лаьрхІа дІайийна 200 гектар люцерна я. Царех хІара гектара тІара 40—45 центнер йолаш йол чуэца лерхІ оаха. Цул совгІа 662 гектар цонаш а я совхоза. Цу тІара 335 тонн йол яккха дага да тхо. Иштта дІайийна кхыйола доакъара культураш а я тха.

Доакъар кийчду ха чІоагІа бехкокхаме йолга кхетаду оаха. Эггара кертерча тхоай декхарех лоархІ оаха доакъар чуэцаш йола техника ма хулла дикагІа тоа а яь, кхай тІа араяккхар. Уж балхаш хьоггехьа йистедаьхад оаха.

Дукха ха йоаццаш тха совхоза парткоме дийцар доакъар чуэцара хетадаь дош. Тха бригада доакъашхоша дош делар хьинар а низ а ца кхобеш, къахьега, аьнна. Из-м кхетадеш а да. Доакъар чуэцарга хьежжа моральнин матерналнин поощренеш ергья тхона. Цу гІулакхо тха теркам тІаоз, толамаш даха дог-уйла чуйоссийт.

Іа гаьна дац. Цудухьа тха декхар — хьайбаш Іангара дахара шортта доакъар Іалашдар.

А. КОРИГОВ,
Малгобекски района М. Горьке цІерагІча совхоза бригадир.

Шура тІакхийттай

XIX Ерригсоюзни партийни конференци гаргаувзаш дола хІара ди массаза дала дукхагІа, хьннарегІа къахьегаш да тхо оахаш денна дош кхоачашде гІерташ. Цун сийна тІанйца социалистически декхараш вІалла ца хиннача тайпара лакха дале а, уж толамца кхоачашде кайоал тха, вІалла ца хиннача тайпара да уж.

ДІабахача бнъ бетта планагІа 263,8 тонн шура якхха езаш дар тхо. Яькхар я 327,5 тонн. Вешта аьлча, планал 63,7 тонн дукхагІа.

Иштта тІехкхоачашъяьй паччахьалкхенна дІалуча шурий плана а. Цу бнъ бетта тха дІаяла езар 232,7 тонн шура яр. хІаьта дІаеннар — 305 тонн я.

ХІанз керда баьцаш хьакха йолаеннача укх деношка тІакхета йолаеннай шура.

Хьалха санна дика хьокхамаш гойташ ба тха ферме меттел, районе а хьалхале лелаеш хьабоагІа дояркаш М. Темирханова, М. Сагова, кхыбараш.

ЦаІ цамогаш ца хулийташ, гІел ца долийташ, шоай кердача Іаьсий Іула дизза доал деш ба Іаьсий леладераш Х. Костоеваи Ш. Газгиреевани. Іаьсий а планагІа доагІача 77 меттел хІанзлехьа 88 хьакъоастадаьд хІара 100 Іатта тІехьара.

Лоацца аьлча, партийни форума майрра а дог айденна а накъадаха йиш ярех да тхо.

І. ЛОЛОХОЕВ,
Назрановски района «Назрановский» совхоза Наьсар - Кертерча ферма заведующи.

ХАЛОНАШ ЭШАЕШ

Халла Іангара даьхад хьайбаш Урус - Мартановски района «Труд» совхозе. Дукхагіча даькъе из дувзаденна дар доакъар ца таъарца. Хіаьта а халонаш эшаеш, шура яккхара хьокхамаш лоха ца долийташ къахьег ферма болхлоша. Иштта чарех цаІ я 1 класса доярка коммунист Хамзатова Лайси.

Укх шера хьалхарча бнъ бетта хІара Іаттагара 923 килограмм шура яькхай Хамзатовас, план 750 килограмм йолаш.

Укх деношка а шийгара масал гойташ болх беш я доярка. Хіара беттача Іаттагара 12—13 килограмм шура йоаккх цо.

Хамзатовас дош деннад XIX Ерригсоюзни партконференцена накъайодаш ший толамаш кхы а лакхде. Хіаьта укх шера хІара Іаттагара 3000 килограмм шура якхха чІоагІо яьй цо.

М. ИКАЛОВ.

Планаш кхоачашъяьй

Урус-Мартановски района «Горец» совхоза кхаь а ферма коллективаша бнъ бетта планаш кхоачашъяьй. Итогаша хьахьокхачогІа, шура якхкара гІулакх дика лел Ю. Кимелатова кулгал деча № 1 ферме. План 730 килограмм йолаш, хІара Іаттагара 829 килограмм шура яькхай укхаза.

Кхы вогІа дац кхоалагІча ферма коллективо доахаш дола толамаш а. Хіара Іаттагара 811 килограмм шура яккха вІаштІехьдаьннад хьайбаш леладерий.

Боахама сий лакха лоаттадечарех ба доякаш Адаева Сацита, Умходжаева Малика, Сельмурзаева Зарган.

М. МИКАИЛОВ.

НОВКЪАРЛЕНАШ ЯЛЕ А...

Боккха лоархІаме да гурахьа а біаьсти а ялаташ дІадувча хана боахамаша цу гІулакха йоаггІаш йола терко яр. ХІана аьлча, укхаза йиш яц культураш дІа а йийна, ши кулг вІашкадилла Іоха. Кхаш леладераша ха деза малагІа культура мацца дІаюв, из дІаювш дола лаьтта мишта тоаде деза. Фу де деза дІадийнача ялато лерттІа хьувкъам лургболаш? Цу гІулакха оарцагІбовла беза агротехнически служба болхлой а. Массане декхар цаІ хила деза — дика ялат хьалкхедар. Бакъдар аьлча, укхаза цхьацца новкъарлонаш ю хаоттамо. Хіаьта а духхьал хаоттама бехкаш тІадехкар а дукха нийса хургдац.

Районе, таханарча денга, дІайийна йистеяьккхай хьалхара біаьсти юв культураш. Горох, план 1000 гектар йолаш, дІайийнай 1035 гектар, кен, план 300 гектар йолаш, 329 гектар, гидуаргаш, план 1970 йолаш, — ший эзар гектар. Фуна лаьрхІа йола хьажкІаш дІайийнай 3500 гектар, доакъара лаьрхІараш — 2000 гектарага кхоачаш.

Тахан царна хьалхашка латта декхараш бехкокхаме да: макха баккхар, оасар дар, кхыдола балхаш чакхдахар.

Районе механизатораша хадданза кхаьхьег ялат хьатІадаьннача кхашка. Оасара духьала балхаш даьд 1200 гектра тІа, тайп-тайпарча

XIX Ерригсоюзни партийни конференцена накъадолхаш

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Социалистически яхьа оагIув

ДегIаухилга сихде

Экономически обзор

Паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Законо коллективаща керда бокъонаш еннай, оперативно-боахама балха хьакъе ца доагIар а дувцаш, царна юкъегIерталга дIадаькхад, самофинансированех самоуправленех ларда тIа хьахинна йола боахама механизма принципаш юридически чIоагIъяьй.

Экономикана перестройка яра йолча шеррача программагIа де лерхIаш дар да балха тIа бухсоцщаш хьахулачуш даькъе къахьегама коллективай материальни безам кхы а чIоагIагIа хургболаш тIулакх вIаштIехьдоахкалга.

Цу хьалашка дукхача коллективаша толамца кхоачаши тIехнхоачаши яьй укх шера биъ бетта планови заданеш, бIубенна къа а хьегаш, графикал хьалха ювлаш хьайоагIа уж, дика лард йолаш латт цар 1988 шера план ханал хьалха кхоачащъяра. Продукце керттера тайпаш хьадара укх шера биъ бетта планаши поставкаш яра договорни декхараш толамца кхоачащдаьд «Грознефть», «Оргтехника» производственни объединеней, «Грознефтемаш», «Промавтоматика» НПО опытни», электромеханически, Гудермесски медицински инструментий, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни, цементни, кхыча заводий коллективаша.

Кердача боахама механизма объединенешкарех предприятешкарех дикка дукхагIа хьадех договорни декхараш кхоачащдара хьакъе, декхарийла ба уж интенсивни методащца боахам лелабара, материальни а иштта къахьегама а ресурсаш кхояра, продукци кердаякхара, производствана юкъе керда техника йоалаяра, социальни сфера дегIакхувлара тIехьара хьинар айде.

Керда техника оттаяран предприятешкарча болх беш йолча производствашта реконструкци яран 1988 шера хьалхарча кварталле дIаяхийтай 16 миллион сома маьха капитальни вложенеш.

Из иштта дале а дIабахача биъ бетта промышленность эффективность дика лохъеннай, из нийсденнад наха дIаэцарга а цар хьашташка а хьежжа продукци арахецца вIаштIехьа ца даларах. Паччахьалкхен законашкен договорий ларда тIа бувзамаш леладарген хьежжа поставкаш яра договорни декхараш кхоачащдара даькъе овлангара денз хувцаденна хIама дац. ДIабахача биъ бетта дIа ца йохьийташ йиса продукци 15,4 миллион сома маьха я. ХIара ялхлагIйола предприяти лоархIаяьяц договорни декхарех.

Договорни декхарий дисциплина боарам лоха ба «Грознефтеоргсинтез», «Чеченингушстройматериалы» производственни объединенешка, «Красный молот», Карабулакски химически реагентий, биохимически заводашка. Из бахьан долаш, хьалхарча даькъе кхоачаш ца еш йисар чахдаькхача мехкдаьтта тайп-тайпара продукташ, машинаш, оборудовани арахецара планаш.

«Красный молот» завод хадданза кхоачаш ца еш хьайоагIа мехкдаьтта аппаратура хьаяра планаш, биохимически завод-ацетон арахецара - заданеш, «Трансмаш»-тракторни прицепаш арахецара планаш. ГIишлон индустре предприятеша кхоачамболлаш Iалашбац республика халкъа боахам еттача кирпичкапа, мела лел вIашагIихетта аьшкбетонна конструкцеш изделеш арахецилга дегIакхувлар.

Республикерча йиъ предприяте юкъейоалаяьча госприемка лакхбаьб продукце дикалеи цун технически даькъереи боарам. Царех хIара предприяте кийчой балхаш даь дале а, госприемка гучаяьхай технологически дисциплина телхаеш йола дукха моттигаш, долче чакхъяха йийзар паччахьалкхен стандарташен технически хьалашен дIа мадеххара хьаеш йола продукци хилийтара йола мероприятеш.

ДIабахача биъ бетта потребителашта дIа ца йохьийтша соцаяьй 2,3 миллион сома маьха дика йоаца продукци. Цкъа дIалушшехьа чакх ца а йоалийташ, юхаерзаяьй хьежача ерригача продукцех 3,5 процент яр. Бухсоцщаш брак яь ерригa продукци 37 эзар сома маьха хилар.

КПСС июльски (1987 ш.) Пленуме белгалдаькхар баха нах товарашца Iалашбарн царна гIуланхаш дари социальни политика керттера лостам а хинна дIаотта безилга, цунца цхьана халкъа вахара бокъонца бола боарам лаких а бергболаш. Биъ бетта республике базаха наха лаьрхIа арахийцаьд 160,9 миллион сома маьха товараш е соахка цу юкъа арахийцарел 21 миллион сома маьха дукхагIа.

БоагIача боарамал сихагIа дегIаух лакха дикал йола товараш хьаделга — къаьстта модни дараш, индекс «н» а йолаш дикагIа хьадеш дараш. Цхьабакъда, лаьрхIачул кIезигагIа хьаяьй мебель, швейни изделеш, цар ассортимент а дикал а потребителий хьашташа дIа мадеххара хилац цхьайолча хана.

Халкъа эша товараш арахецара оттаяь йола заданеш кхоачащъяьяьц «Красный молот», «Пищемаш», «Электроинструмент» заводий, НГIАССР-а культура министерства ремпромкомбината коллективаша.

Бухсоцщаш балха тIа хьахулачох чIоагIа тийша да предприятей финансови гIулакхаш. Цунца дувзаденна уж тIакхув пайда бара, коллектив производственни социальни дегIакхувлара йола керттера источник из хиларах тарра. ЧIоагIа йоакхо ю экономически балха, производства эффективноста даькъе бухсоцщаш хьахургдар фуд а хьожаш мара, хьалхарча аргIагIа тIанйъяц технологически организацийнни решенеш, дикача дас санна доалду къахьегамен материальни ресурсашта.

Ерригa промышленность хьанйцача продукци хьаярга дIадодар планагIа лаьрхIачул 4,8 процент лохдаьд.

Из иштта деле а кIезига предприятеш яц лаьрхIачул дукхагIа хьаеча продукцега мах дIабахийта а. Иштта гIулакх вийсдалар, потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш кхоачаш а ца деш, дукха гIод техкар Iетхьар пайда бара заданеш кхоачащъяра а.

Хьалхарча кварталле промышленни предприятей коллективаша пайда бара план 100,8 процент кхоачашйир, из хул соахка цу юкъагIа хинначул 4,4 процент кIезигагIа. Республикера 28 предприяти (хIара пхелагIъяр) бе лаьрхIа бола пайда ца беш йисай.

Биъ бетта баьча балхах хьахинначо хьахьокх дукхача предприятешен организацешен йиззача хозрасчетаген самофинансированех ялара эсала кийчо яь хилар. Интенсификаци яра, Iилмантехнически прогресс елга снидара, производства эффективность лакхъяра йолча резерваех мамогга дикагIа пайда йибара долча дешашта кхоачамболлаш теркам тIаахийтац кулгалхоша, общественни организацеша, къахьегама коллективаша.

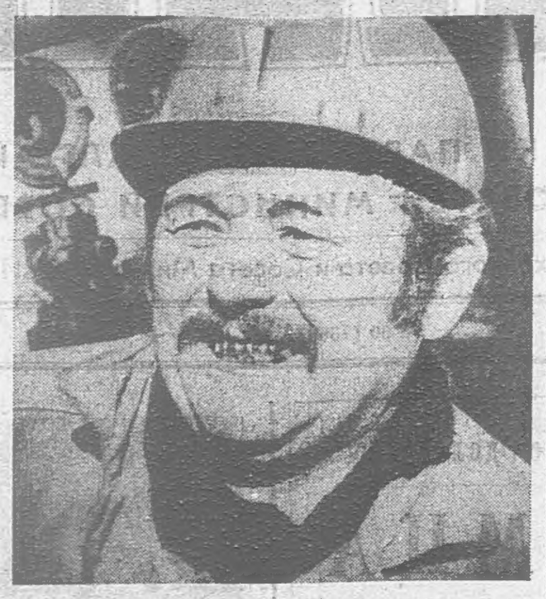

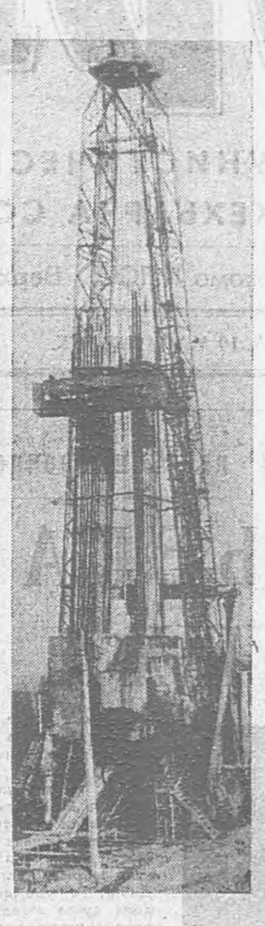

Бурув тохара балхий Малгобекски управлене массане а сий деш саг ва № 95 йолча буровой установка цхьан вахта кулгалхо йола Кошелев Владимир Ильич. 1956 шера денз бу цо из болх. Цо хьийгача къин, цунна карагIдийннарий беза мах беш 11 шу хьалха Владимир Ильича еннай «Знак Почета» яха орден. Иштта цун наькх тIа лепаш я В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара хетаяь медаль, «Мехкдаьтта промышленноста 75 шу» яха знак, «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк знак. В. Кошелев ва 10-ча пятилетка ударник. Кхойтта шу да из ленински парте член йола.

Боккхача безамца кхоачашду цо хьехамча декхараш. Цар буровой хинна ца Iеш, ерригача УБР коллективе а кIезига бац, цо Iомабаь кагирхой. Царех ба Хаменский Сергей, Карахоев Мустафа, Рухлин Павел, Котиев Серяждин, кхы дукха бараш, Барттайна, вIашн оагIув, хьаллоацаш я буровой коллектив. Эрсий, гIалгIай, нохчий, кхыча къамех нах ба укхаза къахьегараш.

УБР-е шерра яьржача социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхай буровой коллективо. Кхаь шера планагIа 7300 метр бурув бурувдеттараш. Цунах хIанз йисар яц 200 метр гаргга мара. Пятилетка йолаелча денз химреагенташ, маркхал, кхыйола материалаш кхом беш, хьурмат деш дIаахийтар бахьан долаш, 550 эзар сомал тIех пайда баьб цу коллективо.

XIX Ерригсоюзни партийни конференци хьаеллача денга пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъе дага я из.

СУРТАШ ТIА: 1) № 95 йола буровой установка; 2) Хьалхалаттача вахта кулгалхо, бурувдеттар В. Кошелев.

Р. АУШЕВА сурташ.

КОММУНИСТАШКА ХЬАЛХАЛЕ А ЙОЛАШ

ЦхьайтталагIча пятилетка а дIадахача шин шера а паччахьалкхенна хьайбай продукци дIаялара планаш кхоачашйинзар тха совхоза коллективо. ЛийрхIачул дукхха а дукхагIа дар дулх, шура яккхагIа дIадодаш хиннар а. Из бахьан долаш, масала соахка 1,5 миллион сом зе хилар тха боахама.

Бахьанаш. Уж дукха да. Керттера дар — хьадечIх дог ца лазаш, наха бе-башха доацаш болх беш, къахьегама дисциплина хадданза телхаеш, социалистически яхьах бизза пайда ца эцаш хинна хилар.

ТIехкъарча биъ шера кхо директор хувцавеннав совхозе. Хьалхарча шиннена карагIдалаизар гIулакх меттахьа даккха. Цхьабакъда, боахама коммунисташ раьза болаш эргалонаш е волавелар соахка март бетта керда вена директор Алаудинов Iаьли.

Болх хьабе новкъарло ечох, из тоабара эшачох наханца дагадувлаш чакхваьлар из ерригача производственни участкашка гIолла. ТIаккха цар къахьегам подрядагIа вIаштIехьбаьккхар. Юхьанца дукха халонаш а нийсъелар из гIулакх чакхдоаккхаш. ХIана аьлча, наха хацар цу хьисапе болх беш шоашта фу доагIаргда. Цкъарчоа аванс мара тергдац, тIаккха тIехьхьара кхебаьча хьувкъамга, яьккхача хьайбай продукцега хьежжа ахча лургда, аьнна, шоашка аьлча геттара а духьала хулар нах подрядагIа болх бе. Цхьабакъда, партийни профсоюзни, комсомольски организацеш, совхоза экономисташ, кхы тайпа специалисташ оарцагIбаьнна масалаш кхувлаш тешабир уж подрядагIа болх вIаштIехьбаккхар пайдане гIулакх хиларах. Тешам чIоагIбелар соахка цу хьисапе къахьегаш, даьчох укх шера тIехьхьара ахча нийцача. Из а авансах тийннар а вIашкатехача, хIара бетта юкъера лаьрхIача 200 сом ца доагIаш саг висанзар. ХIаьта цхьаболча гектарникий, дезала подрядагIа хьайбаш леладерий алапеш 400—800 сомага дIакхьачар.

ПодрядагIа мара кхыча тайпара болх бе безам болаш саг вац хIанз тха боахаме.

5760 гектар оахаш дола лаьтта шоашта юкъе дийкъа а дийкъа, йиъ бригада я хIанз арендни подрядагIа совхозе мел йола юртбоахама культураш кхееш. Цар шоайла социалистически яхь лелаю.

Арендни подряд езаеннай боахаме. Масала коммунисташа Агаев ВахIиден Абдулаев Саламуси, кулгалдеча коллективаша кхаь шера яьй договор, хIаьта Магамедов Мухтарен Алимсултанов Iусманен — шин шера.

Шоашта эшаш йола техника, удобренеш мара хьаэцац бригадаша совхозашкара. Цудухьа тIехьхьарчун машиний коашка, складашка духха Iайнай совхозе доккха зе деш йола техника, удобренеш. Цу дерригнех пайда эцаш беце а, балансе латтанда, цунах паччахьалкхенна ахча тела дезаш я совхозаш. Из бахьан долаш, юртбоахама продукци яккхарга дIадодар ма хулла кIезигде гIерташ, эшаш йоаца техника дIайоаккхаш я бригадай коллективаш, ший аргIагIа ерригa совхоз.

Бакъонца йола демократи я хIара бригаде. Цун советаца дага ца ваьлча, балхаца бувзам бола цхьа дош къоастаде бокъо яц бригадира. Коллективо ше хержа саг ва из. Цудухьа наха яхачунга ла ца дийгIача варгвоацаш а ва.

Иштта да кхаш леладеча санна, хьайбаш леладеча а. Дулха кхоабача боахама мел долча царна доал деш Добриев Макшарипен Абдулрашидов Iабдулеси кулгалдеш шин бригада я. Арендни подрядагIа болх бу цар.

Дезала, индивидуальни подряд а юкъейоалаяьй совхозе. Масала, цу хьисапе тха боахама 300 бежан кхоабаш ва хIанз М. Темирсултанов, 290 — Э. Солтаев, Б. Бачкаевси С. Умаровен жа хьайцад совхозагара подрядагIа леладе.

ХIаьта малагIа пайда баьб цу тIулакхо? Цкъа-дале, бIавсти юв культураш агротехнически эггара толашагIа йолча ханашка дIае вIаштIехьдалийтар, цудухьа цхьатарра дика дегIайоагIаш а я уж хIанз, шозлагIа-дале, укх шера хьалхарча кварталa план 370 тонн йолаш паччахьалкхенна 400,2 тонн дулх, 123,5 тонн шура дIаялара аьттув бир.

ТIехкъарча пхе шера ца хинна хIама да укх шера тха хьайбаш леладарашта карагIдаьннар. Из толам баккхарах, хьайбай продукци алсамъяккхара района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхьа дIабахача кхаь бетта итогех котъяьннар а лаьрхIа, карара кара тела цIе байракх а луш, сийлен Улга тIа яьккхар тха совхоз.

Доккхий да укх шера тха боахама хьалхашка латта декхараш. Паччахьалкхенна 1430 тонн дулх, 470 тонн шура, 16,3 эзар тонн шекара свеклаш, кхыйола юртбоахама продукци дIа а луш зе ца хулийташ шу чакхдаккха деза. ХIаьта боахаме хIанз санна болх дIабоде, из иштта хила а мег. Из гIулакх чакхдаккхара нах оарцагIбоахаш низ дIакхоачар дергда совхоза партийни организаце.

А. ЧИНТАЕВ,
«Шалинский» совхоза партийни организаце секретарь.

ХЬИНАР АЙДАЬ

Перестройка йолаелча денз кIезигагIа бIаргагу предприятей, организацей кулгалхой кабинеташка дIа-хьа тела цIе байракхаш. Наха кIезигагIа къахьегалга, социалистически яхьа лоархIам лохбенналга дац из. Сувсаяь отчеташ, приписка чакхъювлаш хинна «къоргаш» дIакъайлалга да. ХIанз луш дола совгIат ший чIоагIа лард йолаш а наьха чакх-са ца доагIаш а хул.

Уж уйлаш дагаухаш ваьгIар со Назрановски района агропромышленни объединененa чуйоагIаш йолча «Экажевская» яхача МПМК начальника Г. Келоева кабинете бIарча са дIа а лаьца латтача РСФСР-а каракара телача цIеча байракха бIарахьежаш.

Дукха ха яц из укхаза кхаьча. ДIадахача шера IV квартале баьча балха итогех хьожаяьй цу коллективана из байракх а хьалхара ахчан преми а. Хетаргахьа, укхаза «прописка» яь дукха ха якхха мегаш а я цо. Къахьегама овсарле, хьинар айденнад коллективе. Хьалха денз тешшаме производства юкъеяьккхача подрядо вIалла ца хиннача тайпара тоадаьд гIишлонхой тIулакхаш. Шерра яьржай царна юкъе кастта хургйолча XIX Ерригсоюзни партийни конференцена хетаяь социалистически яхь а.

Темп лохлуш яц укх шера а. Масала, хьалхарча квартале укх тайпара да цар производственни хьокхамаш: балхаш де дезаш хинна план — 215 эзар сом, хьадаьраш — 249,1 эзар сома маьха. Апрель а чакхбаьккхар коллективо планаш дуккха тIехкхоачаш а еш. Иштта кийчо ю гIишлонхоша кастта хургйолча XIX партийни конференцена.

Цу цифрашта, гIулакхашта тIехьа хаттар отт: фу низ, фу бахьанаш - таронаш я укх атта йоацача эрганлонийхана цу колонна коллективага бел тешаме гIа боахийташ. «Къайле» леха езаш яц. Перестройка дIайолалушше а сихха шоай таронашка хьажа а хьежа, керда прогрессивни формаш юкъейихьар цар шоай балха, керттера яр подряд а йолаш. Шоай хьабе безача балха хоадам а хIаьта цох шоашта дIадоагIар а ховш болча наьха хьинар, къахьегама овсарле, инициатива айьелар. Эггара хьалха из эксперимент цар дIайолайир наьх чубаха цIенош хьалдеча участке. Иилла ха аханенга кхачалехьа хьал а даь шишша квартира чуйолча кердача пхе цIен дIоагIаш начальника хьалхашка Iодаьхкар Хамчиев Ахьмада комплексни подрядни бригадо. Цигга гучаяьлар гIишлонхошта бокъонца йола подряда дика тIехьале. ХIанз цхьа подразделени яц укхаза цу хьисапе болх ца беш. Къаьстта «товш» я подряд хIанз (укх шера 1-ча январе денз) укхаза юкъеяьннача йиззача хозрасчетаца: самоокупаемостагеи самофинансированегеи. Социалистически яхь а шерръяь, кIоаргъяьй цу гIулакхо. ТIехь-тIехьа дукхагIа Iоалуш боагIа предприяте хьалхале лелаеш бола къаьст - къаьста кхъахьегама турпалхой, бIарча коллективаш. ХIанзарчоа хьалхале я Тутаева Яхе, Албогачиев Iумара, Нальгиев Салмана, вай вийцача Хамчиев Ахьмада бригадашка.

Атта декхар дац 180 саг волча цу коллективана укх шера хьалхашка латтар. ХIанз цар районе хьалъеча зIамигача а йоккхача а 19 гIишлон объектех 15 пусковой я, хIабе безар 1 млн. 235 эзар сома маьха болх а ба.

ДIа-хьа а ваха объекташкарча хьалашка хьежача, таронашка ладийгIача хеталу: дукха лелалургдий - хьогI коллективана РСФСР-рча шоай санна баранта юкъера тхьамадал? ХIана аьлча, из ше мо цу гIулакха сагота бац цун дукхагIа бола портнераш, заказчикаш.

Масала, Сурхотга цар хьалъеш латта клуб (хоадаяьча ханага диллача) хIанз болх беш хила езаш яр. Хьанаб керттера бехк? Грознерча гIишлон - механизаце управлене ба (УМС). Из клуб хургйола моттиг лардаш йохка мара ца езаш кийч а яь, дIадахача шера март бетта цу МПМК-на дIаяла езаш яр из управлени. Бакъда, цо из болх чакхбаккханзар, цул тIехьагIа ялх бутт баьлча мара. Цу хана йоаяь балха ха юхаметтаоттае вIаштIехь ца доалаш хьайоагIа цу колонна коллектив.

Кхы а да цун гIулакхаш юхадетташ, цун ший балхаца дувзаденнадоаца бахьанаш. Ахчанга диллача, цул йIаьхегIа къахьегама коллективе яц РАПО системе. Бакъда, эшача ханна хьаэца ахча дац ший кассе: РАПО-ра тIелача указанегIа, цо оттаяьча планагIа совхозашта тайп-тайпара объекташ хьалъю цо, бакъда баьча балхах ахча хьалуш боахам бац царех. Декхар хьада аьлча: доацар мичара дIахьаргда оаха, яхаш кулгаш дIа-хьа ухийт заказчикаша.

Масала, 183 эзар сом декхар доал «Маяк» яхача совхозага. Цхьа сом хьаденнадац. Хана жерахьа «цIадоагIе» тамаш йолаш да «40 лет Октября» яхача совхозага доалла 154 эзар сом декхар а.

Паччахьа аьннача тайпара, цу гIулакхо юхабетт гIишлонхой болх. Масала, 300 куб. м. гаргга хьу латт оаха шоана дIаяйта, сихха ахча хьакхачийта, аьнна Красноярскера ена телеграмма ула шоллагIа бутт ба. Аккарга дIадахийта ахча доацаш.

Кхетае мегаргйолаш я кулгалхочун сагото. Дика дар, нагахьа санна декхар хьадала могаргдоацча заказчика банко финансировани хьа ца елларе. Из а де йиш яц, хIана аьлча, совхозага, я кхыча организацега ахча дардацар, аьнна хьалъе езаш, наха чIоагIа эшаш йола объекташ дукха я, къаьстта соцкультбыта яраш.

Лоацца аьлча, цу морча метте банк ше оарцагI да йоалаш хуле, дIаяргьагI из проблема, цу вай ювцача МПМК-ра а иштта хозрасчетагIа болх бе йолаеннача района кхыча дукхача организацешкара а предприятешкара а.

Районе агропромбанка заведующеца К. Ахильговца къамаьл хилар са цу хьакъехьа.

— Оаха а уйла ю цу деша, — аьлар цо. — Я а я районе халача финансови хьалага кхаьча цхьайола предприятеш, организацеш. ХIаьта а хьалха мо кредиташца уж кIалхарьяха йиш йолаш йа банк. ХIаьта а тхо тийша да, яьча анализо хьахьокхаш а да, шоай финансови гIулакхаш тоаде таронаш йолаш я царех хIара коллектив. Ха эш царна уж хьалхара халонаш дIаяхара. ХIанз мара дIа а мичадоладеннад экономически керда Закон.

ЮвргIага хьежжа Iобахийта беза ког, яхалга да из. Нийса а да. Монетаца хьалха баь «бегаш» дIабаьннаб.

ХIаьта а хийцца перестройка дIаяхьа гIерташ чуийнна къахьегаш боахкараша новкъа я-кх из кхычар къел.

М. КАРАЕВ.

ДУККХАЧА ХАНА ДЕНЗ ШОАИЛА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЛЕЛАЕШ Я КЪУЛБАСЕДА КАВКАЗА ВЕЖАРАШХА ЙОЛА АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШ. ЦАР ПРОМЫШЛЕННОСТО 1988 ШЕРА БИЪ БЕТТА БАЬЧА БАЛХА КЕРТТЕРА ХЬОКХАМАШ

(процентаща)

	Нохч-гIалгIай АССР	Къулбасе-да-хIирий АССР	Черсий-Балкарой АССР	Дагестански АССР
Потребителашца даьча договорий ларда тIа вIаши бувзамаш а лоаттадеш, паччахьалкхен заказащца хьежжа продукци лоаттаяра план кхоачашъяр	97,6	99,6	99,2	99,3
Соахка биъ бетта арахийцачунца нийсйича укх шера цу юкъа хьаьй промышленни продукци	100,7	104,4	107,6	107,4
Халкъа эша товараш арахецара план кхоачашъяр	104,7	107,8	106,2	107,0
Пайда бара план кхоачашъяр	101,2	97,9	101,4	101,5
Промышленни предприятеш	146	142	124	180
Продукцена поставкаш яра план кхоачаш ца яь предприятеш	23	11	12	26

Керттердар тесса дитад

Укх тIехкъарча шерашка хадданза тIехьаюсаш, паччахьалкхен декхараш даим тIадусаш хьайоагIарех я Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерствана чуйоагIача «Металлист» яхача завода коллектив. ХIаьта ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш цо кхоачащдаь нагахьа бутт бенабац. Цул совгIа духха моттигаш нийслу завода болхлоша брак йолаш продукци арахецаш, из бахьан долаш потребителаша дIа ца а эцаш, цар дIаяхийта продукци юханхухьийташ, предприяте коллективо гIод текхаш. Керттерча даькъе уж гIулакхаш нийслу болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьн эсала вIаштIехьяккхарах, хIаранегара доагIар хьа а дехаш, производственни мощностех бизза пайда ца нийбарах, болх беш йола оборудовани морально а физически а къаенна, тишъенна хиларах, материально - технически Iалашо елга во вIаштIехьдаккхарах. Уж кхоачамбоацараш нийсдаларах хала финансови хьал долаш хьайоагIарех я завода коллектив.

Иштта ах-астагIа а лелхаш болх беш йола завода коллектив укх шера цхьоагIагIча январе денз самофинансированеи йиззача хозрасчетеи кердача системага яьнна къахьега йолаелар. Экономически реформа хьалаша цIенхаштта дIадехар предприяте коллектива болх овлангара денз тоабелга, къахьегама овсарле лакхъелга, хьаеча продукцега дIадодачуни предприятена хьатIаоагIача пайдани хаддан за учет лелаелга. Цу лостамегIа дола наькъаш техка доладаьд. КIезиг - духха бокъалгахьа даладоладеннад предприяте коллектива гIулакхаш укх тIехкъарча хана. Хьалха дIаяхача хана цхьаккха хьокхама задани кхоачаш ца еш хиннача цо укх шера хьалхарча биъ бетта товарни продукци арахецара план 104,2 процент кхоачаш а яь, йоагIачул дукхагIа арахийцай 29 эзар сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани ши процент гаргга тIехкхоачашъяьй, оттабаьча боарамал дукхагIа арахийцай бархI эзар сом мах бола нормативно - цIена продукци. Хьаеча товарни продукцега дIадодар кIезигдарах кходаьд 36 эзар сом. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа лоархIаяьц предприяте коллектив ший поставщикашта продукци лоаттаяра долча договорни декхарех. Смежникашка дIабахача биъ бетта цо дIа ца кхоачийташ йисай кхо эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Иштта лоархIаяьц из паччахьалкхенна пайда бара заданех а.

Дика я аьнна белгалъяккха йиш йолаш продукци яцар дIадахача шерашка заводе арахецаш. Цу лостамагIа хIанз кIезиг - дукха гIа дIаХьалхашкахьа баьккхаб завода коллективо. Дукха ха йоаццаш Карабулаке хьайийлача кердача цехе хьадеш дола «Турбалет» яха ловзоргаш, подносаш, механически цехе хьаеш йола карнизаш дика лоархIаш, бахача наха чIоагIа хоатташи дIаэцаши я.

Цхьабакъда, вай мехка шерра перестройка яьржача хана завода коллектива болх эргабаькхха тоабара де дезараш духха да. Социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа йоккха формализм я укхаза. Болхлой меттел цехашта керте латта мастераш а довзаш бац шоашта хьалхашка латта декхараш, хIанз а ховш бац шоаш хьанца яхь лелаю. ТIаккха дувцилга а дий яхьа итогаш ярах? Лоацца аьлча, дац. ХIара бетта цехий, производственни участкай коллективаша бьча балха планови отдела болхлоша итогаш ярца чакхдоал цу даькъера гIулакхаш. Долче, яхьа керте отта еза а из кхетамца вIаштIехьякккха еза а общественни организацеш юстара латт цу лоархIамеча балха. Из цхьаккха дича а ла мегаргдолаш гIулакх дац. Предприяте партийни организаце хьалхленца тIехьа а ца тетташ, цIенхашта из болх тсабе беза ха хьатIаэттай хIанз, хIана аьлча, завода коллектив болх беш я экономически реформа кердача хьалашка. Долче, хIанз укхаза керттера хьокхам ба пайда бари балха тIа бухсоцщаш хьахулаш дарн.

Хьаеш йола продукци дикагIа хилийтара, цун ассортимент шерръяра къестае езаш проблемаш йоацаш санна сатийна багIа завода кулгалхойн общественни организацеши. ОТК контролерий штат йиззa вIашагIъеллаяц укхаза хIанз а, цудухьа мелбалийтаб хьаеча продукцена лоаттабу тIахьожам. Кхаь бетта цкъа мара хилац «Продукце дикала» ди. Брак ца нийсйолийташ продукци кийч а еш, къахьегаш барий опыт шерра йоаржаяц, долче, цунах пайда а нийбац. Иштта болх барах доккха зе доал предприятена. Масала, укх шера пхелагIча феврале продукце дикала долча дешашта вола завода директор заместитель Беков Салмана Мувса керте а этта, контролераш хьежар укхаза хьаеча ведрашка. Царна гучадаьлар къаьнача чертежегIа уж хьаеш хилар. Дужкаш хила ма еззара ца хиларах брак йир 6,8 эзар ведар, уж юха тоаеш дукха ахча, къахьегам дIабахийтар. Цу бетта «Росгалантерея» базера брак а яь, юхакхаьчар мастер Ш. Харцаев керте латтача механически цехе кийчъяь 13 поднос. Из бахьан долаш бехк бир мастера Харцаевна а контролера Фиткулина Олимпиадана а. Брак йолаш продукци хьаярах хинна 71,5 сом зе хьатакхийтар Галабаевга, Вашаевга, Мирзабековага.

Ер шу доладеннача хьалхарча бетта директора заместитель М. Беков хьежар шоллагIча механически цехе хьадаьча 40 совгIа долча йолхьангагеи 61 целагеи. Хьежача йолхьингех 30 брак дир, хIаьта целаш — дерригаш а. Из бахьан долаш Харцаевнеи Фиткулинанеи выговораш йир. Брак ярах хинна зе юхаметтаоттадайтар цу гIулакха бехке болча Курбановайга, Саламовайга, Хажихановга. Иштта сакхат долаш продукци арахецаш духха моттигаш нийсъеннай завода кхыча цехашка а.

— ДIахо иштта болх бе йийшйоацилга дика кхетадеш да тхо; — аьлар Беков Мувсас. ХIара цехана тIачIоагIбаьб оаха ОТК контролераш. Нагахьа санна, цар брак йола продукци чакхйоалийте уж бехтокхаме оз, из продукци хьаьрашта нийсса. Цудухьа укх тIехкъарча хана сакхат дола тха продукци потребителашка дIакхаьчаяц, долче царгара тхога цхьаккха рекламаци а енаяц.

Лакхе белгала мел даьха кхоачамбоацарий овла хоадабаь, уж дIадахара мел эша хьалаш долаш да заводе. Цу даькъе цIенхаштта а доагIаш дар хьадеха а, брак ерашта никъ бехкар, яхь лелаечара формализм дIаяккхар общественни организацеша, халкъа тIахьожамхоша, ОТК контролераша кхоачашданза даргдоаца сийлен декхар да. Цу гIулакха кхоане ехка йиш яц.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Нов. Х. В. Туркаевна
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президнума Сийлен
грамота яларах дола

Нов. Г. Г. Рязанцевана
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президнума Сийлен грамота
яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Боккха Iилман болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Туркаев** Хасан Вахитовича — Нохч-ГIалгIай историе, социологе, филологе института воккхагIволча Iилман болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президнума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президнума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный.
1988 шера 11 мае.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъа боахаме социалистически законность чIоагIъярахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Рязанцева** Галина Григорьевнана — Нохч-ГIалгIай АССР керттерча Паччахьалкхен арбитра.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президнума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президнума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный.
1988 шера 13 мае.

ГАЗЕТ ДЕШАРАШКА

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета V-ча сессера кийчо еш, горсовета исполкомен, редакцен газетий оагIонаш тIа «Мишта хила еза унахцIено лораелга?» яхача рубрика кIала шоашта хетачогIа дувцара тIахьех газет дешараш. Шоана хьалхашка е хеттараш оттаду оаха:

— Фу хет шоана города поликлиникашка, больницашка латтача хьалах? УнахцIено лораяра эшарашта кхы а чIоагIогIа теркам тIаозара фу дича бакъахьа хет шоана?

— Фу де йиш я шун районера поликлиникаш больницаш сихагIа хьалъяра? Мел ха йоаккх оаша унахцIено лораяра лаьрхIа керда гIишлош хьалъярга хьежаш?

— Бахача наха малагIча формех новкъостал де йиш я унахцIено лораяра объекташ сихагIа хьалъяь яхара?

— Мишта сихде йиш я дарбан учрежденей къаьнарча фонда реконструкци а капитальни ремонт а елга?

— Фу де деза моттигерча бийдалех гIишлон материалаш хьаелга дегIакхувлара?

— УнахцIено лораеча йолаш йола материально-технически база лелаелга, лораелга тоадера фу де деза?

— УнахцIено лораеча маьхах гIулакх делгах фу хет шоана?

— МалагIча форме дегIакхийлача бакъахьа хет шоана уж гIулакхаш (индивидуальни къахьегама хьисапе, кооперативаш, маьхах болх беш йола хозрасчетни поликлиникаш хьаелларца)?

— Фу де деза городе медицински кадраш чIоагIъяра?

— УнахцIено лораяра материальни база тоаяра шефствующи предприяте фу де йиш я?

— Шефствующи промышленни предприятешен дарбан учрежденешен цхьана беча балхах фу хет *шоана, малагIа резерваш я укхаза?*

— Фу хет шоана медицински болхлой компетентни хиларах, уж хьалкхебара боарамех?

— Сенца гу шоана дарба деча учрежденей балха юкъагIа дисараши кхоачамбоацараши, цу хьакъехьара шун предположанеш?

— Дарбан учрежденей технически Iалашо хIанзарча дIадехарашка хьежжа я е яц?

— Фу хет шоана города аптекаша эшача дарбан препараташа ца могаш бола нах Iалашбарах?

— Мишта дарба ду шоана городской больницешка?

— Шин унахцIенонна малагIа гIойле ю профилактически хьажаро, диспансеризаце?

— Шоана хетачогIа фу эш города дарбан учрежденешка?

— УнахцIено лораяра материально-технически база чIоагIъяра малагIа гIулакхаш ду города советски а боахамий а органаша?

Оаха цу къамаьле дакъа лаца хьех г. Грозне халкъа депутатий городской а районни а Советий депутаташ, партийни, советски органий болхлой, предприятей, организацей, дарбан-профилактически учрежденей кулгалхой, болхлой, колхозхой, специалисташ, берригa газет дешараш.

Продукце дикала—хадданза терко

МАЬКХ—ДААРА КОРТА

Маьхк доллача хIаман корта ба, оалаш да халкъа кица. ХIара дийнахьа наха буаш а бола кхача ба из. Цхьабакъда, вайна махетта дика хилац тикашкара хьаэцаш йола маьхк, маьхка-булочни изделеш. Бакъонца уйла йича, вай заводаша хьаеш йола маьхк стандарташа дIа мадеххара яц. Цул совгIа эшшача ассортиментагIа маьхка - булочни изделеш ца хилара тIа гIолла ца эшаш дола къамаьлаш дIадолалу наха юкъе.

Хьоара, маьхка, иштта маьхка - булочни изделей дикалга хьожаш яьча анализо хьахьокх, денна буаш бола кхача во хилара объективни а иштта субъективни дукхагIа а долаш бахьанаш хилар. Стандарташа дIадехараш телха а деш, республикерча маьхк еча заводаша арахеца продукци во хиларах тайп-тайпара бехкаш даьд царна: экономически санкцеш яьй, маьхала ца йоаккхийташ сецаьй маьхк, хоадамболлаш йола режим уттаеш моттигаш нийсъеннай, брак яьраштеи предприятей кулгалхоштеи гIод дийттад. Масала, дIадахача шера Грознерча маьхк еча шин заводагеи хлебокомбинатагеи ЦСМ-о экономически санкци а яь, 87,5 эзар сом гIод такхийтад. Административни бехктокхаме озара маьхк еча заводий 15 болхлочоа протоколаш оттадьд. Цунах лаьца лакхе латтача органашка хоам баьб. ХIаьта дикагIча оагIорахьа хIанзалца хьа хувцаденна хIама дац.

Мишта-д теш вай мельзаводашка доаккхаш дола хьоар? Цига хиннача тха болхлошта гучадаьлар из дика ца хилар. ХIанз укх сахьате ялата продуктай управлене республикана эшачох 47 процент дола хьоар мара лоаттадац, вож 53 процент республикал арахьара хьатIакхухьаш да. Республикера хьа мел доагIа хьоар Назрановски мельзаводо лоаттадеш да. 1929 шера хьалъяьй из, моральни а технически а тишъеннай цу чура оборудовани, цудухьа хIанзарча нормаша дIа мадеххара яц технологи а. Иштта долча хьалашка болх а беш, предприяте коллектива вIаштIехьдалац арахеца продукци боагIача боарамагIа дика хилийта, овлангара денз реконструкци е езача хьала тIа дIатIаэттай завод.

Предприяте доаккхаш дола хьоар дика хилар сенах тийша да? Хьалхарча даькъе из тийша да хьачудоагIа кIа дика хиларах. Назрановски мельзавод мел къаьна яле а, хадданза чура таронаш лехача наьсархоша укх тIехьарча хана дикка эргаьккха тоаяьй шоай технологически процесс. Долче, хIанз а тIехьа цар вIаштIехьдарглар тIехдика хьоар даккха, хIаьта из де цар таро хилийтац ахьа хьачудоагIа кIа во хиларах. Къаьнача завода коллектива низ кхачац сортегIа кIа къестаде, цу гIулакха эша емкосташ ца хиларах, иштта йоацаш я укхаза кIа дилара йола мойка. КIа ахьалехьа хьалха из цIен а деш, доагIача кондицега дIанхоачадара эша ялат цIендерг а йоацаш я.

ХIаьта а цу предприяте доаккхача хьоарах хьаеш йола маьхки маьхка - булочни изделеши дикагIа хилийтара цхьадола балхаш чакхдаха лаьрхIад укх шера. Маьхкацареи маьхка - булочни изделешцареи кислотность цхьа процент лакхъе, тIадоагIача шера цхьоалагIча январага кхаччалца йолча хана доаккхача лакхерчеи цхьоалагIчеи сортагIа долча хьоараца 23 процентал чухьнахьа йоацаш клейковина, шоллагIча сорта хьоараца — 20 процент, обойни хьоараца 15 процентал чухьнахьа йоаца клейковина хилийта бокъо еннай. Дика хьоар даккхара республике эттача хьалаца дувзаденна хьалъе йолаяьй маьхк ю комбинат, цига дийнахьа буси доаккхаргда 380 тонн хьоари 630 тонн комбикормеи. Цига мел доаккхаш дола хьоар лакхерчеи цхьоалагIчеи сортагIа хуржда. ХIанз комбината хьалхарча пусковой комплекса объекташ хьалъеш я. Укх шоллагIча квартале болх бе йолалургьа из. TIаккха эшшача боарамагIа хуржда республикана лоаттаду хьоар.

Фуд-теш хIанз республикана маьхкапекарнии манароннии промышленноста управлене коллективо дика доацача хьоарах хьаю маьхки маьхка булочни изделеши дикагIа хилийтара цхьадола балхаш чакхдаха лаьрхIад укх шера. Маьхкацареи маьхка - булочни изделешцареи кислотность цхьа процент лакхъе, тIадоагIача шера цхьоалагIча январага кхаччалца йолча хана доаккхача лакхерчеи цхьоалагIчеи сортагIа долча хьоараца 23 процентал чухьнахьа йоацаш клейковина, шоллагIча сорта хьоараца — 20 процент, обойни хьоараца 15 процентал чухьнахьа йоаца клейковина хилийта бокъо еннай. Дика хьоар даккхара республике эттача хьалаца дувзаденна хьалъе йолаяьй маьхк ю комбинат, цига дийнахьа буси доаккхаргда 380 тонн хьоари 630 тонн комбикормеи. Цига мел доаккхаш дола хьоар лакхерчеи цхьоалагIчеи сортагIа хуржда. ХIанз комбината хьалхарча пусковой комплекса объекташ хьалъеш я. Укх шоллагIча квартале болх бе йолалургьа из. TIаккха эшшача боарамагIа хуржда республикана лоаттаду хьоар.

Фуд-теш хIанз республикана маьхкапекарнии манароннии промышленноста управлене коллективо дика доацача хьоарах хьаю маьхки маьхка -